

УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК

016
МЗ1

С. І. МАСЛОВ

**СПРОБА ІНСТРУКЦІЇ
ТА ПЛАН РОБОТИ НАД СКЛАДАННЯМ
УКРАЇНСЬКОГО БІБЛІОГРАФІЧНОГО
РЕПЕРТУАРУ XVI—XVIII СТ.**

У КИЇВІ—1928

41

УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК

С. І. МАСЛОВ

016<<15-17>
М 31

СПРОБА ІНСТРУКЦІЇ
ТА ПЛАН РОБОТИ НАД СКЛАДАННЯМ
УКРАЇНСЬКОГО БІБЛІОГРАФІЧНОГО
РЕПЕРТУАРУ XVI—XVIII СТ.

ЗВІР

46564

Державна історична
БІБЛІОТЕКА УРСР

08

2023

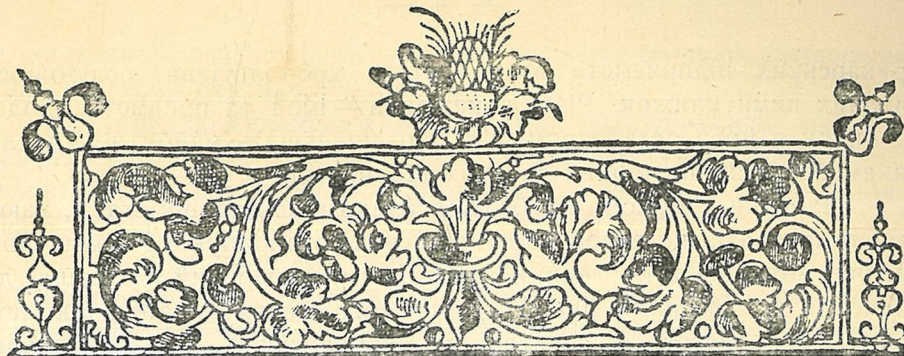
У КИЇВІ
З друкарні Української Академії Наук
1928

Бібліографічний опис та шифри для бібліотечних каталогів на цю книгу вміщено в „Літопису Українського Друку“ та „Картковому репертуарі“ Української Книжкової Палати.

Дозволяється випустити в світ.
За Неодмінного Секретаря Академії Наук, акад. *К. Воблій*.

Окрема одбитка з Зб. праць Бібл. Ком., I (ст. ст. 61—86).

Київський Окрліт № 232. 1928.
Зам. № 1290—230 прим.

I.

У статті „Обсяг та план українського бібліографічного репертуару XVI—XVIII вв.“¹ ми зазначили український бібліографічний репертуар XVI—XVIII ст., як повний список видань, що вийшли у світ до 1800 р. вкл. на території, яку компактною масою посідає український народ. У список цей, висловлювалися ми там, повинні ввійти видання різного змісту, усіма мовами, різного зовнішнього вигляду, від книг та брошур до аркушівок та бланків.

З двох типів бібліографічного підсумку книжкової продукції давньої доби — короткого реєстраційного списку типу „Хронологической Росписи“ Каратаева (Спб. 1861) або „Очерка славяно-русской библиографии“ Ундольського (М. 1871), з другого боку — детального наукового опису типу „Bibliografia românească“ Віану сі Нодос (Висигесци 1903 дд.) або „Изданий церковной печати времени имп. Елисаветы Петровны“ Срезневського та Бема (Пгр. 1914), — ми пропонували для репертуару українських видань XVI—XVIII ст. цю останню форму, с.-то форму детального опису, в звязку з тим, що для наукового дослідження в галузі різних історичних дисциплін реєстрація дає занадто мало.

План розподілу матеріалу в репертуарі українських стародруків, писали ми в статті про „Обсяг...“, повинен бути територіально-хронологічним, як, наприклад, у праці М. Максимовича про „Книжную старину южнорусскую“. Такий саме розподіл, в протилежність до інших — суто хронологічного, чи, як у XII—XXVI тт. Estreicher'a, абеткового, дасть наочну картину, як виникала та генетично розвивалася друкарська діяльність на Україні за старих часів. Треба об'єднати матеріал, що належить до певної країни (Галичина, Волинь, Київщина та ин.), далі — відокремити видання, що звязані з певним містом (Львів, Стрятин, Острог, Почаїв, Київ і т. д.), далі — те, що належить до тієї чи іншої друкарні (Івана Федорова, Львівського Братства, Мих. Сльозки, кн. К. Острозького); в межах окремих

¹ „Бібліотечний Збірник“ Всенародньої Бібліотеки України. Ч. 3. Бібліографія на Україні. У Києві—1927, стор. 60—64.

друкарських підприємств витримується хронологічна послідовність виданих ними книжок. Різні покажчики — імен та предметів, додані до опису в його остаточному вигляді, полегшать майбутнім дослідникам розшуки потрібних для них відомостей.¹

Виходячи з думок, що їх висловлено в зазначеній статті, маючи також на увазі, що репертуар українських стародруків у закінченому вигляді повинен дати точний, критично перевірений матеріал для вивчення як загальної історії культурного життя України, так і історії її письменства, мистецтва та друкарської справи, — головні положення „Інструкції до опису видань XVI—XVIII ст.“ можна, здається нам, накреслити у такому вигляді.²

I. Описові підлягають усі видання незалежно від змісту, мови, шрифту та розміру, що були надруковані на етнографічній території України протягом XVI—XVIII ст. (до 1800 р. вкл.).

II. Опис провадиться виключно за оригіналами (*de visu*), в їх повних, найкраще збережених примірниках, після детального їх вивчення (*de cognitu*).

Примітки: 1. Видання, які не можна описати *de visu*, або які зовсім зникли, описуються на підставі найавторитетніших про них звісток. — 2. Видання, що збереглися тільки в дефектному стані, описуються за дефектними примірниками.

III. Підчас вивчення того чи іншого видання необхідно дослідити по можливості всі приступні примірники його, як повні, так і дефектні, та порівняти їх між собою для встановлення варіантів або для виявлення друкарських підробок, що не раз зустрічаються в історії старих видавництв.

IV. Вивчення матеріалу, що підлягає опису, провадиться в зв'язку з відповідною літературою з історії друкарства, з існуючими загальними та частковими бібліографічними справочниками, з науково складеними каталогами бібліотек та з словниками граверів.

V. Кожне окреме видання описується з виконанням усіх вимог філологічної точності. В витягах зберігається ортографія та пунктуація оригіналу. Всі додатки до тексту оригіналу зазначаються квадратними дужками.

Примітка. Якщо квадратні дужки входять до тексту витягу, який уміщується в опису, — приналежність дужок оригіналові зазначається особливою приміткою.

VI. Опис кожного окремого видання складається з таких частин:

1. Коротка попередня характеристика видання, в якій уміщується ім'я автора та скорочена назва твору; місто, друкарня та

¹ Пор. „Бібліотечний Збірник“. Ч. 3, стор. 60, 63—64.

² „Інструкція“, що її подаємо далі, являє переробку інструкції, надрукованої в нашій статті „Комітет для опису видань, що вийшли на території України в XVI—XVIII вв.“ „Бібліологічні Вісті“ 1925 р., № 1—2, стор. 36—39. Складаючи „Інструкцію“, ми залишили на боці жидівські видання, деталі опису яких мають розробити відповідні фахівці.

рік видання; в разі потреби — короткі вказівки на зміст, літературну форму та мову видання.

2. Текст заголовкового аркуша. Він відтворюється повністю, шрифтом оригіналу, з додержанням початкових (заголовних) літер, титлів, знаків розділових, з зазначенням за сторчовими лініями кінців рядків.

Примітки: 1. Якщо видання не має окремого титульного арк., в п. 2 наводиться заголовок, уміщений на 1-й сторінці. Коли немає заголовка, опис обмежується назвою на підставі змісту видання й наводить її в п. 1 в квадратних дужках. — 2. Лігатури церк.-слов'янських текстів, лігатури та аббревіатури текстів латинських та грецьких, через брак відповідних знаків у сучасних друкарнях, при відтворенні заголовкового арк. розкриваються. — 3. Стереотипні титули у виданнях XVIII ст. з т. зв. „славословіями“ наводяться з пропуском слів, що завжди повторюються; повний формуляр заголовку дається тільки при опису першої книги, що має цей формуляр.

3. Формат видання в частках аркушу та сантиметрах.

4. Кількість аркушів, сторінок або стовпців нумерованих та не-нумерованих, з зазначенням місця колон-числа та помилок у нумерації.

5. Кількість зшитків та аркушів у них; спосіб визначення зшитків (сигнатура).

6. Особливості набору: набір в один, два й більше стовпців. Колон-титул. Переноси.

7. Характер шрифту: церк.-слов'янський, гражданський, латинопольський (готицький чи романський), грецький та ин. Розмір пануючого, типового для видання шрифту: височина очка, в міліметрах, рядкових, що не виходять з рядка вгору або вниз, й заголовних літер.

8. Кількість рядків на сторінках з повним набором. Площа набору.

Примітка. Вираховуючи кількість рядків та площу набору, — колон-титули, переноси та рамки навколо сторінок не беруться на увагу.

9. Мистецька обробка книги: рамки або лінійки на загол. арк. та по окремих сторінках, заставки, плетіння (в'язь), ініціали, кінцівки й інші орнаментальні елементи.

10. Ритини, з зазначенням їх сюжета, з наведенням вміщених на них окремих літер та текстів, підписів ритівників, дат та ин. ознак.

Примітка. При опису орнаментальних частин видання — гравірованих рамок, заставок, ініціалів та кінцівок, також при опису ритин наводяться їх розміри в сантиметрах; зазначаються відбитки з мідяних дошок (відсутність зазначки „з мідяної дошки“ вказує на дерев'яні кліші); зазначаються аркуші чи сторінки, на яких уміщено їх у книзі.

11. Фарба, якою виконано видання: тільки чорна, чи окремі рядки й літери надруковано циноброю.

12. Водяні знаки паперу, з посилками на праці К. Тромонина: „Изъясненіе знаковъ, видимыхъ въ писчей бумагъ“, М. 1844,

Н. П. Лихачева: „Бумага и древнѣйшія бумажныя мельницы въ Московскомъ государствѣ“, Спб. 1891,¹ та „Палеографическое значеніе бумажныхъ водяныхъ знаковъ“, чч. I—III, Спб. 1899,² С. М. Врикет: „Les Filigranes“, tt. I—IV, Paris 1907 (друге вид.— Leipzig 1923), Ів. Каманіна та Ол. Вітвіцької: „Водяні знаки на папері українських документів XVI і XVII вв.“ К. 1923,³ та ин.

13. Склад видання з зазначенням арк. чи стор., що на них уміщено як головний текст книги, так і додаткові статті: епіграфи, епіграму на герб, присвяту, передмову до читача, оглав, реєстр друкарських помилок, післямову автора, видавця або друкарів, вихідний літопис і под. При опису додаткових статтів наводиться їх заголовок та — крім оглаву й реєстру помилок — початкові їх рядки. Якщо головна частина видання є збірник, що не являє собою традиційного, більш-менш відомого тексту, окремі статті її описуються за тим-же принципом, за яким описуються додаткові статті.

Примітки: 1. Якщо немає пагінації або коли нумерацію аркушів чи сторінок книги дуже поплутано, місце орнаментальних елементів, ритин (див. пп. 9 і 10) та окремих статтів відзначається за допомогою принесеної в видання виправленої нумерації. — 2. Заголовки окремих статтів, надруковані суцільно заголовними літерами, передаються в спрощеному, без збереження цих літер, вигляді; не вживаються також сторчові лінії для зазначення кінців їх рядків. — 3. Якщо видання в різних примірниках має різний склад додаткових статтів (наприклад, коли його присвячено різним особам і под.), відміни ці зазначаються в примітці наприкінці опису (див. п. 17). — 4. Вказівки на автора, що трапляються в головній частині книги або в додаткових статтях (якщо ймення його не зазначено в титулі), на історію видання, осіб, що йому сприяли, друкарів, що брали участь у друкуванні й под. — наводяться в відповідних витягах й, в усякому разі, точно відзначаються в опису.

14. Фотографічні знімки з загол. арк. та найхарактерніших сторінок видання.

Примітка. В підписах до знімків, окрім назви, місця друкування та дати видання, зазначається № аркуша чи сторінки, з яких знімок зроблено, також — розмір оригіналу.

15. Вказівки на примірник, за яким переведено опис, та на інші відомі примірники, з зазначенням бібліотечних шифрів, стану, в якому примірники ці збереглися, видатних оправ, цікавих записів та інших помітних особливостей.

16. Покликування на попередні описи видання в бібліографічних працях загального чи спеціального характеру та в науково складених каталогах тих чи інших бібліотек, на описи його гравюр, на видані в науковій літературі знімки з окремих його місць.

¹ Відбитка з „Записокъ Имп. Русскаго Археологическаго Общества“, т. V.

² „Изданія Имп. Общества Любителей Древней Письменности“, № CXVI.

³ „Збірник Історично-Філологічного Відділу Української Академії Наук“, № 11.

Примітка. Головні праці, що їх треба мати на увазі при покликуваннях:

1. Оглавление книгъ, кто ихъ сложилъ. Составилъ Сильвестръ Медвѣдевъ. Издавъ В. Ундольскій. М. 1846. Відбитка з „Чтеній въ Обществѣ Исторіи и Древностей Россійскихъ“ 1846 р., № 3.

2. Еп. Дамаскинъ (Семеновъ-Рудневъ). Библиотека російская или свѣдѣніе о всѣхъ книгахъ въ Россіи съ начала типографіи на свѣтъ вышедшихъ. Спб. 1831. „Памятники Древней Письменности и Искусства“ XI. — Те-ж. Издавъ В. М. Ундольскій. Съ предисловіемъ С. Блюкурова. „Чтенія въ Обществѣ Исторіи и Древностей Россійскихъ“ 1891 р., кн. I.

3. В. Сопиковъ. Опытъ російской библиографіи. Чч. I — V. Спб. 1813 — 1821. — Те-ж. Редакція, примѣчанія, дополненія и указатель В. Н. Рогожина. Чч. I — V. Спб. 1904 — 1906; Указатель. Спб. 1908.

4. J. Lelewel. Bibliograficznych ksiąg dwoje. Tł. I — II. Wilno 1823 — 1826.

5. П. Строевъ. обстоятельное описаніе старопечатныхъ книгъ славянскихъ и російскихъ, хранящихся въ библиотекъ гр. О. А. Толстова. М. 1829.

6. Його-ж. Описаніе старопечатныхъ книгъ славянскихъ, находящихся въ библиотекъ купца И. Н. Царскаго. М. 1836.

7. Його-ж. Описаніе старопечатныхъ книгъ славянскихъ, служащее дополненіемъ къ описаніямъ библиотекъ гр. О. А. Толстова и купца И. Н. Царскаго. М. 1841.

8. Його-ж. Библиотека Имп. Общества Исторіи и Древностей Россійскихъ. М. 1845.

9. Соколовъ. Каталогъ обстоятельный книгамъ богословскимъ церковной и гражданской печати, находящимся въ I-мъ отдѣленіи Библиотеки Имп. Академіи Наукъ. Спб. 1832.

10. Реэстръ старопечатныхъ славянскихъ книгъ, находящихся въ библиотекъ А. С. Ширяева. М. 1833.

11. A. Jocher. *Obraz bibliograficzno-historyczny literatury i nauk w Polsce od wprowadzenia do niej druku po rok 1830 włącznie*. Tł. I — III. Wilno 1840 — 1857.

12. В. Ундольскій. Каталогъ славяно-русскихъ книгъ церковной печати, библиотeki А. И. Кастерина. М. 1848. Відбитка з „Чтеній въ Обществѣ Исторіи и Древностей Россійскихъ“. Годъ третій (1847 — 1848), № 9.

13. Його-ж. Очеркъ славяно-русской библиографіи М. 1871. — Дополненія та поправки див. а) Я. Головацкій. Дополненіе къ Очерку славяно-русской библиографіи В. М. Ундольскаго. Спб. 1874. „Сборникъ Отдѣленія русскаго яз. и словесности Имп. Академіи Наукъ“, т. XI, б) С. Голубевъ. Библиографическія замѣчанія о нѣкоторыхъ старопечатныхъ церковно-славянскихъ книгахъ, преимущественно конца XVI и XVII столѣтій. К. 1876. Відбитка з „Трудовъ Кіевской Дух. Академіи“ 1876 р. №№ 1 і 2, с) Э. Калужняцкій. Къ библиографіи церковно-славянскихъ печатныхъ изданій въ Россіи. Спб. 1886. „Сборникъ Отдѣленія русск. яз. и словесности“, т. XLII, д) Його-ж. Еще нѣсколько прибавленій къ библиографіи русскихъ церковныхъ изданій. *Ibid.*, т. XLVI. Спб. 1890.

14. [И. Сахаровъ]. Обзорніе славяно-русской библиографіи. Т. I, кн. 2. Спб. 1849.

15. М. Максимовичъ. Книжная старина южноруская. „Временникъ Московскаго Общества Исторіи и Древностей Россійскихъ“ 1849 р., кн. I та IV; „Кіевлянинъ“, кн. III. М. 1850. Передрукъ у „Собраніи сочиненій М. А. Максимовича“, т. III. К. 1880, стор. 661 — 716.

16. И. Каратаевъ. Хронологическая роспись славянскихъ книгъ, напечатанныхъ кирилловскими буквами. 1491 — 1730. Спб. 1861.

17. Його-ж. Описаніе славяно-русскихъ книгъ, напечатанныхъ кирилловскими буквами. 1491 — 173). Вып I Съ 1491 по 1600 г. Спб. 1878.

18. Його-ж. Описаніе славяно-русскихъ книгъ, напечатанныхъ кирилловскими буквами. Т. I. Съ 1491 по 1652 г. Спб. 1883. „Сборникъ Отдѣленія русск. яз. и словесности Имп. Академіи Наукъ“, т. XXXIV.

19. П. Пекарській. Наука и литература въ Россіи при Петръ Великомъ. Т. II. Спб. 1862.
20. А. С. Петрушевичъ. Историческое извѣстіе о древней Почаевской Обители чину св. Василя Великого и Типографіи ея, съ росписью въ той печатаннымъ книгамъ. „Галичанинъ“ 1863 г., кн. I, вып. III — IV.
21. Його-ж. Хронологическая роспись церковныхъ и мірскихъ словенскихъ книгъ, напечатанныхъ кирилловскими буквами въ г. Львовъ, начиная съ 1574 до 1880 г. „Временникъ Института Ставропигійскаго“ на 1885 р.
22. [Н. Барсуковъ]. Списокъ книгъ церковной печати, хранящихся въ Библіотекъ Св. Правительствующаго Синода. Спб. 1871.
23. Т. И. Бѣленькій. Опись церковно-богослужебныхъ книгъ, принадлежащихъ Комитету для историко-статистическаго описанія Подольской епархіи. Камень-Подольскъ 1876. Відбитка з „Подольскихъ Епархіальныхъ Вѣдомостей“.
24. [И. О. Токмаковъ]. Хронологическій каталогъ славяно-русскихъ книгъ церковной печати съ 1517 по 1821 г. библіотеки Московскаго Главнаго Архива Министерства Иностранныхъ Дѣлъ. Спб. 1879. Відбитка з „Лѣтописи занятій Археологической Комиссіи“, вип. VIII.
25. А. Родоскій. Свѣдѣнія о нѣкоторыхъ рѣдкихъ экземплярахъ церковно-славянскихъ книгъ XVII — XVIII стол., хранящихся въ Спб. Духовной Академіи. Спб. 1880. Відбитка з „Христіанскаго Чтенія“ 1879 р., №№ 5—6, 7—8; 1880 р., №№ 3—4, 9—10.
26. Його-ж. Къ матеріаламъ для исторіи славяно-русской библіографіи. Свѣдѣнія о нѣкоторыхъ униатскихъ богослужебныхъ книгахъ. „Христіанское Чтеніе“ 1881 р., № 7—8.
27. Його-ж. Описаніе старопечатныхъ и церковно-славянскихъ книгъ, хранящихся въ Библіотекъ С.-Петербургской Духовной Академіи. Вып. I: 1491—1700 г. включ. Спб. 1891 (1884). Додаток до „Христіанскаго Чтенія“ 1884—1891 рр. — Вып. II. 1701—1897 гг. Спб. 1898. Додаток до „Христіанскаго Чтенія“ 1894—1898 рр.
28. Його-ж. Описаніе книгъ гражданской печати XVIII-го столѣтія, хранящихся въ библіотекъ С.-Петербургской Духовной Академіи. Спб. 1899. Додаток до „Христіанскаго Чтенія“ 1896—1899 рр.¹
29. K. Estreicher. Bibliografia Polska. Tł. VIII — IX. Kraków 1882 — 1888 XII — XXVI. Kraków 1891 — 1915.²
30. Th. Wierzbowski. Bibliographia Polonica XV ac XVI ss. Volum. I — III. Varsovie 1889 — 1894.
31. Музей Подольскаго Церковнаго Историко-Археологическаго Общества. I. Прот. Е. Сѣцинскій. Опись старопечатныхъ книгъ. Камень-Подольскъ 1904. Додаток до „Трудовъ Подольскаго Церк. Ист.-Археолог. Общества“, вып. X.
32. С. Голубевъ. Объяснительные параграфы по исторіи западно-русской церкви. „Труды Кіевской Дух. Академіи“ 1906 р., № 12.
33. Видавництво Церковнаго Музея во Львовѣ. I. Д-ръ Ил. Свѣнцицкій. Каталогъ книгъ церковно-славянскои печати. Жовква 1908.
34. А. И. Миловидовъ. Описаніе славяно-русскихъ старопечатныхъ книгъ Виленской Публичной Библіотеки (1491—1800 гг.). Вильна 1908.
35. В. Семенниковъ. Библіографическій списокъ книгъ, напечатанныхъ въ провинціи со времени возникновенія гражданскихъ типографій по 1807 годъ. „Русскій Библіофиль“ 1912 р., №№ 2 і 3.

¹ Дововнення до зазначенихъ праць А. С. Родоського див. в його статтяхъ „Рукописи и старопечатныя церковно-славянскія книги, поступившія въ библіотеку С.-Петербургской Духовной Академіи“ в 1891—1892 рр. Спб. 1893; в 1893 р. Спб. 1894; в 1900—1907 рр. — „Христіанское Чтеніе“ 1901—1908 рр.

² Про наступні томи ми не маємо відомостей. Д-р. Ст. Уртель-Верчинський в статті „Про польську библіографію“ повідомляє, що праця Estreicher'a нараховує тепер по-над 30 томів. „Бібліологічні Вісті“ 1927 р., № 4 (17), стор. 9.

36. А. Ф. Требинь. Славяно-русскія старопечатныя книги древлехранилищъ г. Житомира. „Извѣстія Отдѣленія русск. яз. и словесности Имп. Академіи Наукъ“, т. XVII, кн. 4. Спб. 1912.

37. Библиотека А. В. Петрова. Собрание книгъ, изданныхъ въ царствованіе Петра Великаго. Спб. 1913. Відбитка з „Русскаго Библиофила“ 1913 р., №№ 2 і 3. — Видання друге, доповнене — Спб. 1913.

38. В. И. Срезневскій и А. Л. Бемъ. Изданія церковной печати времени имп. Елисаветы Петровны. 1741 — 1761. Петроградъ 1914. Відбитка з видання „Состоящая подъ Высочайшимъ... покровительствомъ Выставка „Ломоносовъ и Елизаветинское время“, т. IV.

39. Проф. Ф. Титовъ. Приложенія къ I тому изслѣдованія „Типографія Кіево-Печерской Лавры. Историческій очеркъ (1606 — 1616 — 1721)“ К. 1918. — Також під назвою: Проф. Хв. Титов. Матеріяли для історії книжної справи на Україні в XVI — XVIII в. в. К. 1924. „Збірник Історично-Філологічного Відділу“ У. А. Н., № 17.

40. П. Попов. Слов'янські інкунабули київських бібліотек. „Бібліологічні Вісти“ 1924 р., № 1 — 3.

41. С. Маслов. Етюди з історії стародруків. I — VIII. К. 1925. Відбитка з „Трудів Українського Наукового Інституту Книгознавства“, т. I. — Те-ж. IX — X. К. 1927. З „Юбілейного збірника на пошану акад. Дм. Йв. Багалія“, [т. I]. — Те-ж. XI — XII. К. 1928. З „Записок Історично-Філологічного Відділу“ У. А. Н., кн. XX. ¹

42. J. I. Kołaczowski. Słownik rytowników polskich. Lwów 1874.

43. E. d. W. Rastawiecki. Słownik rytowników polskich. Poznań. 1886.

44. Д. А. Ровинскій. Подробный словарь русскихъ граверовъ XVI — XIX вв. Т. I. А — I. Спб. 1895; т. II. К — О. Спб. 1895. — Е. Н. Тевяшовъ. Указатель именъ и предметовъ, упомянутыхъ въ Подробномъ словарѣ русскихъ граверовъ Д. А. Ровинскаго. Спб. 1899.

45. Н. П. Собоко. Словарь русскихъ художниковъ, ваятелей, живописцевъ, зодчихъ, рисовальщиковъ, граверовъ, литографовъ ...съ древнѣйшихъ временъ до нашихъ дней (XI — XIX вв.). Т. I, вып. 1. А. Спб. 1893; т. II, вып. 1. И. I. Спб. 1895; т. III, вып. 1. Л. Спб. 1899.

46. П. Попов. Матеріяли до словника українських граверів. К. 1926. Відбитка з „Трудів Українського Наукового Інституту Книгознавства“, т. I. — Те-ж. Додаток I. К. 1927. З „Бібліологічних Вістей“ 1927 р., № 3.

47. [И. Сахаровъ]. Образцы славяно-русскаго книгопечатанія. Съ 1491 г. Sine l. et a.

48. В. Е. Румянцевъ. Сборникъ памятниковъ, относящихся до книгопечатанія въ Россіи. Вып. I. М. 1872.

49. Сборникъ снимковъ съ славяно-русскихъ старопечатныхъ изданій. Ч. I. XV и XVI вѣкъ. Составилъ С. Л. Пташицкій. Спб. 1895; ч. II. XVII вѣкъ. Составилъ А. И. Соболевскій. Спб. 1895.

¹ Окрім зазначеного, див. ще „Отчеты Имп. Публичной Библиотеки“ за 1850 — 1912 рр. Спб. 1851 — 1917, „Отчеты Московскаго Публичнаго и Румянцовскаго Музеевъ“ за 1864 — 1915 рр. Спб. (потім — Москва) 1865 дд., звідомлення В. И. Срезневського п. назв. „Свѣдѣнія о рукописяхъ, печатныхъ изданіяхъ и др. предметахъ, поступившихъ въ Рукописное отдѣленіе Библиотеки Имп. Академіи Наукъ“ в 1900 та 1901 рр. Спб. 1902 — 1903; в 1902 р. Спб. 1903 — 1905; в 1903 р. Спб. 1904; в 1904 р. Спб. 1907; його-ж „Описание рукописей и книгъ, собранныхъ для Имп. Академіи Наукъ въ Олонецкомъ краѣ“. Спб. 1913. — Відомості про спеціальніші статті з бібліографії українських стародруків та про каталоги інших бібліотек див. почасти в монументальній роботі „Библиотека Д. В. Ульянинскаго“, т. II. М. 1912. Спеціальну працю з бібліографії описів та каталогів церковно-слов'янських видань XV — XIX ст. готує до друку проф. В. І. Барвінок.

50. Проф. О. Титовъ. Типографія Києво-Печерской Лавры. Историческій очеркъ (1606 — 1616 — 1916 г.г.). Т. I (1606 — 1616 — 1721 г.г.). К. 1916 (1918).

51. Іл. Свенціцкій. Початки книгопечатаня на землях України. Жовква 1924.¹

17. Примітки до опису, в яких зазначається ім'я автора й різні відомості про видання, коли вони з'ясовуються в наслідок дослідження; наводяться відомості про наявність різних присвят та про інші варіанти в різних примірниках; зазначається існування підробок; коротко кажучи, подається все, що не вміщується в рамцях наведеної вище схеми.

Примітка. Якщо серед примірників книги, що її описують, спостерігається чимало варіантів і виникає підозріння, що під однією датою криються окремі видання, — відмінні примірники описуються кожен самостійно, під окремим №-ом.

VII. При остаточному плануванні репертуару українських стародруків XVI—XVIII ст. описи окремих видань розподіляються, з застереженням хронології, по країнах, в межах країн — по містах, в межах міст — по друкарнях, в межах друкарень — по черзі виходу в світ видань

Примітки: 1. Видання *sine anno*, коли дата їх залишається нез'ясована, вміщуються наприкінці, слідом за виданнями датованими. — 2. Видання *sine loco*, якщо місце їх друкування встановити не можна, уміщуються в окремому розділі наприкінці всього репертуару. — 3. Видання підроблені, оскільки підробку пощастило з'ясувати, після зазначення їх у примітці до опису справжнього видання (п. VI. 17), описуються під тими роками або при тих друкарнях, де вони повинні бути згідно з дійсними умовами їх друкування. — 4. Підробки, зроблені не в українських друкарнях, після короткого опису їх у примітці до дійсно надрукованого на Україні оригіналу, зовсім виключаються з репертуару.

VIII. Розділи репертуару, присвячені тим чи іншим країнам, починаються вступною статтею з нарисом історії друкарства в цій країні й загальним оглядом видань з боку їх змісту, мови, друкарської техніки та ритовничого мистецтва.

IX. Наприкінці кожного країнного розділу додаються покажчики: іменні — авторів, видавців, друкарів, граверів; предметові — назв видань, сюжетів гравюр, водяних знаків паперу, то-що.

Щоб уявити собі б. м. конкретно ту форму підсумку друкарської продукції старої доби, яка виникне в наслідок користування зазначеними в „Інструкції“ принципами, — наводимо опис трьох видань к. XVII й XVIII ст.: панегірика Ст. Яворського „*Arctos caeli Rossiaci*“, [К.] 1690, збірника „Зерцало от писанія божественнаго“, Ч. 1705, F^o, й видавничого каталогу під назв. „Табель цены книгамъ печатнымъ въ Типографіи Києвопечерскія Лавры“, [К.] 1774.

¹ Окрім спеціальних альбомів та „очерка“ проф. Тітова, знімки з українських стародруків див. ще при деяких з зазначених вище бібліографічних праць та словників граверів — у J. Lejewel'я, П. Строева, Д. А. Ровинського, А. В. Петрова, В. І. Срезневського та А. Л. Бема, П. Попова, С. Маслова та инш. Знаходимо їх також в різних виданнях з історії українського друкарства, загальної історії та історії літератури.

№ 1.

Stephanus Jaworski. Arctos caeli rossiaci. [Київ. В друкарні Київо-Печ. Лаври]. 1690. Панегірик на пошану мітроп. Варлаама Ясинського; прозою та віршами; латинською та польською мовою.

ARCTOS | CAELI ROSSIACI, | in GENTILITII SYDERIBVS | *ILLVSTRISSIMI AC REVERENDISSIMI PATRIS.* | P: BARLAAMI IASINSKI, | Primùm emeritissimi Rectoris Collegij Kijouo Mohilaeani, | dein dignissimi Praesidis Caenobij S: Nicolai Pustynno Kijouien: | tandem celeberrimi Archimandritae S: Laurae Kijouo Pieczariensis, | ad extremùm concordi omnium suffragio, totiusque Rossiae plausu, | KIIOVIENSIS HALICENSIS et c: | *ORTHODOXI* | ARCHIEPISCOPI | METROPOLITAE. | Ad auspica-tissimum eius, solennique apotheosi celebratum ingressum, | in CATHE-DRAM METROPOLITANam KIIOVIENSEm, | intra communem Orbis Roxolani laetitiam, | Sereno vultu | RESPLENDENS. | *Applaudente sibi suâ alumna Pallade Kijouo Mohilaeânâ, nec non haebeti calamo, | sui deuinc-tissimi Clientis Stephani Iaworski AA: LL: et Ph: M: | Anno Orbis in-creato Lumine illustrati* 1690.

F^o (19,5 × 30); 20 нenum. арк. (= 40 стор.).

Зшитків $\frac{1}{2} + 9 + \frac{1}{2}$, по 2 арк. в зшитку. Сигнатура тільки на 9 повних зшитках, внизу посередині, за допомогою романських та готицьких літер латинської абетки; до них, для зазначення другого аркушу, додається цифра 2: A, A₂; B, B₂ ... I, I₂.

Набір в один стовпець. Початкові, а на стор. 40 й кінцеві літери рядків в п'ятьох польських віршах-акростихах набрано в горизонтальному положенні. Колон-титулу немає. Внизу сторінок — переноси.

Шрифти латино-польські: романські (прямі й почасти курсивні) й готицький. Виключно романські шрифти на стор. 1—10, 14—18, 22—26, 30—34, 38—39; готицьким, поруч з романськими, набрано зазначені вірші-акростихи на стор. 11—13, 19—21, 27—29, 35—37 й 40. Очко пануючого шрифту — 2 мм. (заголовн. — 3 мм.) в романському й 2,5 мм. (заголовн. — 3,5 мм.) в готицькому наборі.

Кількість рядків на сторінці при романському наборі від 38 до 48 (пор., напр., стор. 4 та 30; на стор. 39 навіть 53 рядки); при готицькому наборі — 38 рядків. Площа набору не однакова: 11,2 × 16 на стор. 4; 11,3 × 18,3 на стор. 17; 13,2 × 20,4 на стор. 30; 13,3 × 22,6 на стор. 39.

Заголовок і текст окремих сторінок обведено рамками з друкарського орнаменту, простими — на заголовк. арк. й стор. 2, 30 та 39, подвійними — в інших місцях (див. знімок № 1). З друкарського орнаменту скомбіновано також прикраси на місці колон-титулу. В 9 випадках — на загол. арк., стор. 7, 11, 15, 19, 23, 27, 31 та 35 — відтиснуте з дерев'яного кліша слово ARCTOS, літери якого обвиті гірляндюю з стилізованих квітів та листя (11,3 × 2,3). Мережаних ініціалів 3: 1) P в рамці (1,6 × 1,9) — стор. 3, 2) H без рамки

(2,2 × 2,5) — стор. 15, 3) М без рамки (2,5 × 2,6) — стор. 23; окрім того, замість ініціалів, порівнюючи великі неорнаментовані літери — S на стор. 2, H і N на стор. 7, Q й V на стор. 9 і т. ин. Кінцівок гравірованих 2: 1) в вигляді хреста (9,25 × 9) — стор. 10, 2) голова янгола (3,4 × 3) — стор. 29; на стор. 13, 21 й 37 кінцівки з друкарського орнаменту.

На зв. заголовк. арк. (стор. 2) герб мітроп. Варлаама Ясинського: півмісяць з шостикутною зіркою на кожному розі; між рогами — стріла, що летить угору. Картуш навколо герба — з акантового листя з ознаками єпископської влади — мітрою, наперсним хрестом, патерицею та инш. (11,9 × 16).

Цинобра тільки на заголовк. аркуші, де нею видрукувано рядки 1—5, 10—13 та 18.

Водяні знаки паперу: 1) філігрань з написом CLSGG, що до певної міри нагадує знаки, видані у Тромонина, № 1042; Лихачева, Бумага..., № 680; Каманіна-Вітвіцької, № 908; 2) ріжок (Cornet) на перев'язі в гербовому щиті, пор. Тромонинъ, №№ 1003, 1353; Лихачевъ, Бумага..., № 697; Каманін-Вітвіцька, № 837; 3) якір у щиті й без щита, пор. Тромонинъ, № 1660; 4) „Al mode papier“, пор. Тромонинъ, № 1356; Лихачевъ. Бумага..., № 684.

Склад видання:

Стор. 1. Заголовок.

Стор. 2. Герб мітроп. Варлаама Ясинського; навколо літери VIDGOAMKH; під гербом вірші з 8 рядків; поч. Syderibus Vir summe Tuis est Patria Olympus...

Стор. 3—6. Illustrissimo ac Reverendissimo in Christo patri, patri Barlaamo Iasinski, Kioviensi Halicensi, etc: Metropolitae. domino, pastori, patrono, Mecaenatique, svo mvnificentissimo, diuturnam incolumitatem, et perennem felicitatem. Поч. Primo dicendi in limine, ingens mihi Tuarum Laudum aperitur Oceanus, Archipraesvl illvstrissime... В кінці підпис: Tvae Illvstrissimae Celsitvdini, domino, pastori, patrono, patri, Mecaenatique svo clementissimo. Pedisequus cliens ac mancipium Stephanus Iaworski.

Стор. 7—10. Arctos avitorum Illvstrissimi Archipastoris sydervm, ad quam magneticvs scipionis metropolitani index, Mirâ quadam Sympathiâ, in Electione connitebatur. Epigraphe Immobilis ad immobile lymen. Поч. Hûc adesto indiuidua Kijouiensium rupiûm habitatrix Echo... Вірші-ехо.

Стор. 11—13. Arctcs herbowych planet ktora nietylko Rosski horyzont oswieca, lecz y miłosci kv Bogv skreъ wznieca. Epigraphe Lvctet et accendit. Поч. Bađź że iuъ łaskaw cny Heperionie... Вірші-акростих.

Стор. 14. Стаття без загол. Поч. Ciekawa przezornych Obserwantow sagacitas...

Стор. 15—18. Arctos avitorvm Illvtrissimi Archipastoris sydervm, Quae praelvstrem honorvm dedignata meridiem, Obscuras magis et priuatas

ARCTOS

CÆLI ROSSIACI,

IN GENTILITIS SYDERIBVS

ILLVSTRISSIMI AC REVERENDISSIMI PATRIS.

P. BARLAAMI IASINSKI,

Primum emeritissimi Rectoris Collegij Kijou-Mohilzani,
dein dignissimi Præsidis, Cænobij, S. Nicolai Pustynie Kijouie;
tandé celeberrimi Archimædritæ S. Lauræ Kijou-Pieczariensis;
ad extremum cõcordi omnium suffragio, totius Rossie plausu,

KIIOVIENSIS HALICENSIS &c:

O R' T H O D O X I

ARCHIEPISCOPI

METROPOLITÆ.

Ad auspiciatissimæ eius, solennis, apothecæ celebratæ ingressû,
in CATHEDRAM METROPOLITANÆ KIIOVIENSIS;
intra communem Orbis Roxolani læticiam,

Sereno, vultu.

RESPLENDENS.

Applaudente sibi sua alumna, Pallade Kijou-Mohilzani, suo, non hæbet calamo,
sui, deuinissimi Clientis, Stephani, Iaworski. AA: LL: & Ph: M:

Anno Orbis, increato Lumine, illustrati, 1690.

amat Religionis noctes. Epigraphe. Nil indiga Ivcis. Поч. Haec est miranda faecundae rerum Parentis Naturae Solertia...

Стор. 19—21. Arctos herbowych planet, do ktorey swoy bieg Rosyiska konformwіac nawa, zawsze v perty щасливого stawa. Epigraphe Innocidva seqvor. Поч. Bez pochiby ten podobny żelazu... Акростих.

Стор. 22. Стаття без загол. Поч. Byłoby za co communes que-relas wnosіe na surową Inclementiam Fatorum...

Стор. 23—26. Arctos gentilitiorum Illvstrissimi Archipastoris syderum, ad Quam, Nautis Institoris de longe portans Panem, Seu Thaumaturga Beatissimae Virginis Laura Pieczariensis, caeterorumque honorum gubernacula, ritē dirigebantur. Epigraphe: His secura polis. Поч. Magni quondam, Macedonis, majorem Nomine auaritiam, Scytharum nonnemo redarguens...

Стор. 27—29. Arctos planet herbowych, na ktorey niepodobna szkół kiіowskich sphaera od wszelkich rvn bezpiecznie się wspiera. Epigraphe: Correxit orbem Psalm: 95. Поч. Były takowe nieszczęśliwe czasy... Акростих.

Стор. 30. Стаття без загол. Поч. Wielkim by trzeba szacować walorem, z oczu roskwilonych padające perły...

Стор. 31—32. Arctos avitorum Illvstrissimi Archipastoris syderum, circa quam: Rossiaci caeli volvitur orbis Epigraphe: Haec cardine tvtvs. Поч. Quod Caelis Luminaria, | Hoc Orbi Primates, | Lustrant orbem et illustrant... Вірші.

Стор. 32—34. Стаття без загол. Поч. De Tuis verò Planetis, Archipraesul Illustrissime, quid loquar non tam Astrologus, quàm sincerus veritatis interpres?..

Стор. 35—37. Arctos herbowych planet, która Lvb wszystkich Planet mnostwo w zachod godzi Lecz ona sama, nigdy nie zachodzi. Epigraphe: Vertitur, non occidit. Поч. Voy się ty, komu polorowne cudnie... Акростих.

Стор. 38—39. Стаття без загол. Поч. Nie, to szczęście, przy pierwszym powitanіu swiata tego, w przod na wypogodzoną Titulorum, niżeli Caelorum zapatrywać się serenitatem...

Стор. 40. A Solis Ortu ad Occasum laudabile Nomen. Psalm: 112.

Iak tv Barlaam z początkv y z konca,
Tak Barlaama zna wschod, zachod słońca.

Поч. Burzliwym wichrem skołatany Korab... Акростих, початкові й кінцеві літери рядків якого дають імення мітрополіта — BARLAAM IASINSKI. Наприкінці стор. 40 вірші з 4 рядків:

Szczuple To moiey uprzEumości myto,
Przyiąć cHętnie rAcz cNy metropolito
ploro zAś gorney niesWiadOme dRogi
za Swe defeKta leci pod twe nogi.

Заголовні літери віршів складають імення автора — STEPHAN IAWORSKI.

Київ. Михайл. ман.; опрavl. разом з рукописними статтями в зб. № 1647. Див. Н. И. Петровъ. Описаніе рукописныхъ собраній, находящихса въ г. Кіевѣ. Вып. II.

М. 1896 (1897), № 482. — Бібліотека Московськ. Головн. Архіву Мініст. Закорд. Справ. Див. „Краткій каталогъ библіотеки и кабинетнымъ бумагамъ кн. М. А. Оболенскаго“ (рпк. пол. XIX ст. в Відділі бібліотекознавства В. Б. У.), арк. 93 зв., № 279. — Бібліотека Київо-Софійського собору, № 1226, з загол. арк. другого твору Ст. Яворського — „Pełnia niewybuwającej chwały“. S. 1. 1691.

М Максимовичъ. Книжная старина южноруская. „Кіевлянинъ“, кн. III. М. 1850, стор. 134 — 135 = „Собрание сочиненій М. А. Максимовича“, т. III, стор. 711 — 712; з инш. кількістю арк.: „Къ сожалѣнію, въ моемъ экземплярѣ этого Арктоса, также какъ и въ принадлежащемъ къ сборнику Величка, утраченъ заглавный листъ (безъ него текстъ на 25 листахъ). — О. Титовъ. Приложенія, стор. флл — флв; описано при- мірн. К. Соф. соб. № 1226 з загол. арк. „Pełnia“...

Місце видання та друкарню на загол. арк. „Arctos'a“ не зазначено, проте, без жадного сумніву, книжка вийшла з друкарні Київо-Печерської Лаври. Як автор панегирика Стефан Яворський, так і мітроп. Варлаам Ясинський, на пошану якого панегирика писано, жили р. 1690 в Київі, і природньо було Яворському звернутися для видання свого твору саме до Лаврської друкарні. Окрім того, шрифти та орнамент „Arctos'a“ тотожні з відповід- ними елементами безсумнівних київо-печерських видань кінця XVII—поч. XVIII ст. Пор., наприклад, готицькі й романські шрифти „Arctos'a“ з шрифтами панегириків Јапа Огпowskiego „Bogaty Wirydarz“ К. 1705 й Andr. Chmagn'ого „Domus Sapi- entiae“ К. 1708; ініціал М на стор. 23 „Arctos'a“ з таким-же ініціалом в вид. „Книга житій святихъ“, ч. II, К. 1695, арк. 104 зв., 194 зв., ч. IV, К. 1705, арк. 61 зв., 472 зв., 586 зв.; кінцівку на стор. 10 „Arctos'a“ з кінцівкою в вид. „Книга жит. св.“ ч. II, арк. 5 нenum. зв., ч. III, К. 1700, арк. 2 зв., ч. IV, арк. 583 зв., „Апостоль“, К. 1695, арк. 153 200 зв.; кінцівку на стор. 29 „Arctos'a“ з кінцівкою в вид. „Книга жит. св.“ ч. II, арк. 270, ч. III, арк. 401, „Апостоль“, К. 1695, арк. 6 нenumер. зв., 207, 233, „Евангеліє“, К. 1697, арк. 8 нenumер. і т. д.

№ 2.

Зерцало от писанія божественнаго. Чернігів. В друк. Троїцького ман. 1705. F^o. Збірник, що видав Чернігівський Колегіум на пошану Гетьмана Мазепи; прозою та віршами; церковно-слов'янською та польською мовою.

ЗЕРЦАЛО | ЄѦ Писаніа Бжѣвѣннаго | Блѣвѣніемъ Іисне к Бгѣ Прѣдѣце | Бгѣ
Млѣчи Гдѣна ЄѦца | ІОАННА МАЙМОВИЧЯ. | Архієппа Чѣр: Новгород: ѥ прѣ: |
Первїи Гѣ начѣшъ вѣчѣ: Гдѣна ЄѦцѣ | ВАРЛААМЪ ВАСІЛѢВИЧЪ | Архімандрїтѣ:
Сѣчо Трѣцко Ілѣнскоѣ | Трѣдолѣвіѣ новоначеншагоа Кѣле- | гѣа Архієп: Чѣ: к Тѣпо-
гр: Трѣ: Чѣ: | Ізобразіа Рѣ ѿ соз: Міра *зѣгї. | ѿ Рождѣствѣ же Хѣва *лѣѣ.

F^o (18,5 × 30); три аркуші більшого, ніж инші, розміру: арк. 1 — 21,9 × 33,2, арк. 13 — 25,5 × 36, арк. 80 — 25,7 × 38,2; в загальний склад видання вони входять з зігнутими краями.

Кількість арк. — 80; нумерація їх заплутана, колон-числа, в пра- вому горішньому кутку, тільки на арк. 24 — 79 (з̄ — ж̄а), причому арк. 39 не нумеровано.

У зшитках по 2 арк. Сигнатура тільки на арк. 4, за допомогою знаку: ; та на арк. 18 — 79, за допомогою літер слов'янської абетки: А, Б, в... Ї.

Набір в один стовпець. Колон-титулу немає. Внизу сторінок переноси.

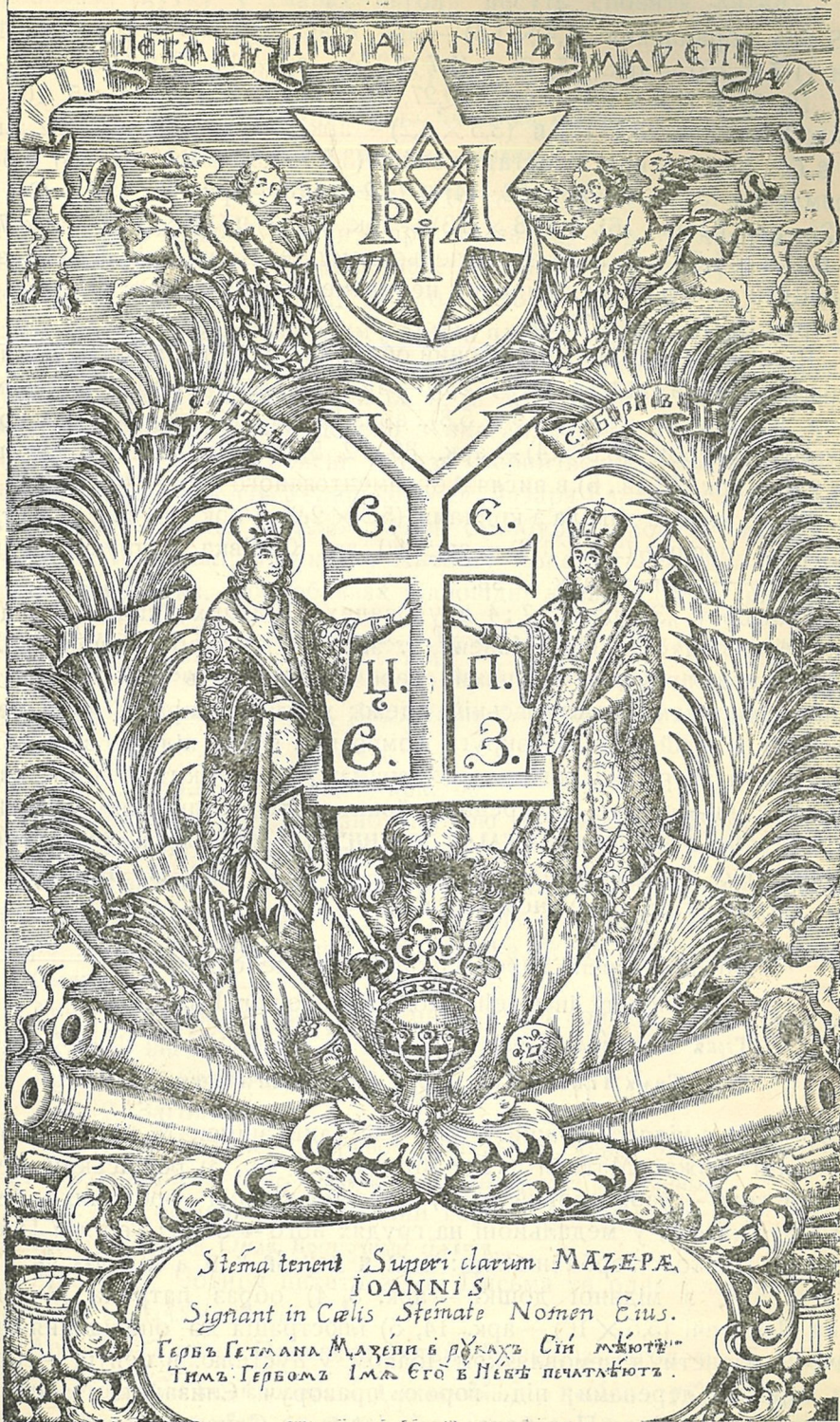
Видання набрано гол. чин. церк.-слов'янським 2-х мілім. шрифтом (заголовн. — 4 млім.); арк. 8—12 зв. складені таких-же розмірів латино-польським готицьким шрифтом; заголовки та окремі рядки на арк. 8—12 зв. надруковано романськими шрифтами (див. знімок № 3).

Кількість рядків на сторінці з церк.-слов. набором—36—37. Площа слов'янського набору, наприкл., на арк. 41— $12,5 \times 22,7$.

Заголовок у гравірованій рамці. В центрі ритини виображення книги під сіма печатями; в кружальцях печатів розміщено підпис: [вх] кни́зк [чкѡ] кѣи напѣшѣта. Над „книгою“ Богоматір в апокаліптичнім трактуванні, на тлі хреста, підтримує „книгу“ ланцюгом; навколо Богоматери фігури арханголів та батьків її—Іоакима й Анни: Іоаким несе гроно винограду та посудину, у Анни в одній руці також посудина з молоком та медом (див. напис), в другій—запалений каганець. Над хрестом три янголи з трубами, вище—Старозаповітна Трійця. Навколо „книги“ в 12 симетрично розташованих групах 26 поясных образів святих; при кожній групі один з 12 знаків зодіяка. Внизу „книгу“ підтримують Антоній і Теодосій Печерські; навкруги кожного з них—шостикутна зоря. Цих святих намальовано також у долішній частині ритини, під дугою веселки: вони обробляють садок, в якому цвітуть різні квіти. Ліворуч та праворуч од постатів Антонія та Теодосія два янголи: один лопатою копає землю, другий, з серпом, готується до жнива. По чотирьох кутках рамки голівки в умовному стилі гласящих янголів, відповідно до тексту *Иже́и оу́ши, слы́шати да слы́ши. Мѣ: гѣ.* Скрізь серед малюнків на стрічках відповідні цитати з Св. Письма. — Текст та гравюри на окремих сторінках „Зерцала“ в рамках з друкарського орнаменту різного типу, сполученого з лініями. З друкарського орнаменту скомбіновано також прикраси на місці колон-титулу, розділові смуги на арк. 1, 8 зв., 9, 10, 11 зв., 19, 25, 27, 32, 39, орнаментальні хрести на арк. 14 зв., додатки до гравірованих заставок на арк. 1, 27 й 53.

Заставок з стилізованих рослин, з медальйонами або без них—10: 1) $12,4 \times 2,3$ —арк. 1, 32, 51, 64 зв., 2) з медальйоном: апп. Петр та Павел, що несуть церкву, ($11,5 \times 4,4$)—арк. 3 зв., 3) з медальйоном: Косма та Даміан ($13,4 \times 3,8$)—арк. 4, 55 зв.; 4) між рослинами слово KRZYZ ($10,2 \times 2,1$)—арк. 8 (див. знімок № 3), 5) комбінація рослин, людських постатів та птахів; у медальйоні—Розп'яття ($13,5 \times 3,8$)—арк. 18, 6) $12,3 \times 1,9$ —арк. 20, 7) $13,5 \times 2,3$ —арк. 25, 8) з медальйоном: Богоматір із складеними на грудях руками ($10,5 \times 2,1$)—арк. 27, 9) $13 \times 6,4$ —арк. 39 зв., 72 зв., 10) між рослинами монограма ІС. Х. ($10,5 \times 2$)—арк. 53. На арк. 15 та 79 зв. заставки з друкарського орнаменту.

Ініціали, в кількості 18, мало не всі квітчасті, в прямокутних рамках: 1) Б ($1,7 \times 2,5$)—арк. 4, 2) П ($3,2 \times 4,4$)—арк. 4,

2. „Зерцало от писанія божественнаго“. Ч. 1705. F^o. Арк. 1 зв. Герб Мазепи.
(Оригінал 18,8 × 31,5).

3) S без обрамлення (1,4 × 1,5) — арк. 8 зв., 4) ĩ (0,9 × 1) — арк. 13, 5) п (1,7 × 2,3) — арк. 15, 6) в (1,7 × 2,5) — арк. 18, 7) к (1,8 × 2,3) — арк. 19, 8) т (1,6 × 2,4) — арк. 20, 27, 9) т (1,4 × 1,7) — арк. 25, 10) м (1,8 × 2,4) — арк. 32, 11) в (3,5 × 4,2) — арк. 39 зв., 55 зв., 72 зв., 12) в без обрамлення, з постаттю зайця (3,5 × 3,5) — арк. 51, 13) я без обрамлення (3,4 × 4) — арк. 53, 14) г (1,2 × 1,5) — арк. 56, 15) д (3,1 × 4,2) — арк. 64 зв., 16) д (1,8 × 2,3) — арк. 65, 17) п (1,6 × 2,5) — арк. 73, 18) в (1,2 × 1,5) — арк. 79 зв. В польському тексті на арк. 8 — 12 зв. за ініціями вжито великих чорних неорнаментованих літер: О — арк. 8, В — арк. 10, Р — арк. 11 зв.

Кінцівок 8: 1) Нерукотворний образ (3,5 × 2,7) — арк. 1, 2) з монограмою імени **МАРІА** (5,1 × 3,3) — арк. 12 зв., 3) голова херувима серед рослин та смуг (4,9 × 5,8) арк. 16 зв., 50 зв., 55, 4) з гротескною фігурою (5,8 × 4) — арк. 39, 72, 5) з стилізованих рослин (4 × 2,9) — арк. 52 зв., 6) в вигляді орнаментованого хреста (3,1 × 3,8) — арк. 79, 7) голова янгола з крилами (5,2 × 2,2) — арк. 79 зв., 8) з стилізованих рослин (2,6 × 1,9) — арк. 80 зв. Кінцівка з друкарського орнаменту тільки на арк. 3 зв.

Гравюр у „Зерцалѣ“ 7:4 друківаних з мідяних дощок і 3 з дощок дерев'яних: 1) герб Мазепи, т. зв. Кигcz, — перехрещені вила на бруску з загнутими кінцями; герб підтримують князі Гліб та Борис у коронах та князівській одежі; у Гліба в правій руці меч, у Бориса в лівій спис. Навкруги композиції вінок; під ним військова арматура, а вгорі два янголи, що тримають шостикутну зірку, сполучену з півмісяцем; у середині зірки плетеним письмом — **МАРІА**. Вгорі стрічка з написом: **ГЕТМАН ІОАННЪ МАЗЕПА**, а навкруги герба ініціали, що продовжують цей напис: **В. Б. Ц. П. В. З**; під арматурою латинські та слов'янські вірші:

Stemma tenent Superi clarum Mazepae Ioannis
Signant in Coelis Stemmata Nomen Eius.

Гербъ Гетмана Мазѣпи в рукахъ Сїи мѣютьъ

Тияхъ Гѣрбомъ Імѣ Бгѣ къ Нѣкѣ печатлѣютьъ.

(18,8 × 31,5), з мідяної дошки — арк. 1 зв. (див. знімок № 2), 2) образ Іллінської Божої Матери (12 × 16) — арк. 2 зв., 3) російський державний герб — двохголовий орел, вінчаний трьома коронами, з берлом і державою; у медальйоні на грудях його — образ Георгія Побідоносця. Навколо герба ініціали: **В М В Г Ц ѡ ѡ К П я в в ѡМ ѡБ Р С** (11,9 × 15,5), з мідяної дошки — арк. 3, 4) образ патрона Мазепи Іоана Предтечі (5,5 × 10) — арк. 14, 5) ілюстрація до оповідання про втечу Єлисавети з немовлятком Іоаном у пустелю: в центрі — гора, що поросла деревами; під горою праворуч Єлисавета, заснула сидячи; ліворуч Іоан Предтеча; коло Іоана та Єлисавети два янголи; в одного в руках миска й ложка, з якої годує він Іоана. У правому

Мазіпк... Млѣчкѣми сѣѣ Сѣтрѣстотѣрѣн Россійскихъ Кнѣзей Ромѣна, ѿ Дѣда, Бѣга, ѿ Прѣдѣла Бѣда, вѣгодѣчѣ, ѿ славѣ дѣчѣ, сохрѣнѣчѣ в Бѣлѣгосрѣлѣчнѣмъ Здрѣвѣн, в долѣговрѣменнѣмъ, ѿ вѣговрѣменнѣмъ жѣтѣн, не вѣдрѣлѣчѣ, ни оуѣнѣчѣ, сохрѣнѣл на всѣкомъ пѣтѣн, вѣлѣгосрѣлѣчнѣ, вѣ всѣ днѣ вѣговрѣменнѣмъ жѣтѣн, всѣсѣрднѣ, млѣнѣмъ. По ч. Прилѣчнѣмъ сѣчѣ, Їснѣ вѣлѣмѣжнѣмъ Прѣмлѣчнѣмъ вѣнѣшнѣмъ Докрѣдѣчѣмъ, сѣмъ Кнѣжнѣмъ, оуѣподѣвѣшнѣмъ непорѣчнѣмъ Зерцѣлѣмъ, нарѣчнѣмъ ѿстѣннѣмъ свѣчѣгосрѣлѣчнѣмъ Зерцѣлѣмъ... В кѣнцѣ пѣдпѣс: Їснѣ вѣлѣмѣжнѣмъ вѣлѣшнѣмъ, Млѣчнѣмъ Пѣтрѣнѣмъ, ѿ Прѣдѣдрѣмъ Бѣлѣгосрѣлѣчнѣмъ, всѣсѣрднѣмъ Бѣгомѣлѣнѣмъ, нѣжѣнѣшнѣмъ подѣжнѣмъ. Їсрѣмонѣхъ Анѣчѣнѣмъ Намѣчѣстнѣмъ Катѣчѣ Чѣр: ѿ Прѣфѣкѣчѣмъ Коллѣгѣмъ Архѣсѣпѣкѣнѣмъ Чернѣгосрѣлѣчнѣмъ (sic!) зѣ чѣрѣжѣдѣчѣннѣмъ. В прѣсвѣтѣмъ м. инш. зазначѣно, що за допѣмѣгѣю Мазѣпѣ при Чернѣгосрѣлѣчнѣмъ кѣдрѣ збуѣдовѣно папѣрѣвѣннѣмъ млѣн: Подѣлѣчѣмъ Катѣдрѣ Бѣгосрѣлѣчнѣмъ Грѣдѣ Чернѣгосрѣлѣчнѣмъ, всѣмъ вѣрѣчѣннѣмъ вѣ всѣлѣннѣмъ, ѿ послѣднѣмъ рѣдѣ, ѿ Папѣчѣрѣчѣ, по вѣшнѣмъ Пѣнѣмъ вѣлѣгосрѣлѣчнѣмъ посѣтрѣннѣмъ ѿ Рѣннѣмъчѣдрѣкѣннѣмъ прѣповѣжнѣмъмъ поѣчѣврѣжѣдѣннѣмъ вѣ вѣлѣгосрѣлѣчнѣмъ лѣчѣмъ оуѣкрѣплѣннѣмъ, Папѣчѣрѣчѣмъ по Прѣсвѣчѣгосрѣлѣчнѣмъ, ѿ дрѣкѣлѣ сѣнатѣрѣкѣннѣмъ рѣдѣчѣннѣмъ Гѣрѣкѣмъ, Їснѣ вѣлѣмѣжнѣмъ вѣлѣшнѣмъ, двѣмъ Россійскѣмъ Кнѣзѣмъ сѣтрѣстотѣрѣннѣмъ Ромѣнѣмъ ѿ Дѣдѣмъ прѣстѣлѣчѣннѣмъ, сѣго жѣ поѣвѣннѣмъ вѣлѣмѣжнѣмъ вѣлѣшнѣмъ прѣстѣлѣчѣннѣмъ Зрѣчѣннѣмъ, подлѣ всѣмъ мѣрѣмъ на нѣвѣпѣсѣннѣмъ прѣслѣвѣчѣннѣмъ дѣлѣмъ прѣвѣсѣлѣчѣннѣмъ докрѣдѣчѣннѣмъ Їснѣ вѣлѣмѣжнѣмъ вѣлѣшнѣмъ (арк. 6 зв.).

Арк. 8 — 12 зв. Krzyz poczatek mądrosci w herbownym kleynocie Iasnie Wielmoznego Iego Mosci P: P: Iana Mazepy Oboch stron Niepra Hetmana, u Przerowaznego Kawalera Niebieskiemi swiatu Planetami ozdobbie swiecasu. Вірші польською мовою з латинськими вставками. По ч. Od Krzyża, w Domie nauk, poczātki bywaia.. (див. знімок № 3).

Арк. 13. „Лабіринт“ на пошану Мазепі з 961 літери, що в різних напрямках од центру дають речення **ІОАН МАЗЕПА ГЕТМАН МАЛОРОСКОЇ ЗЕМЛІ**. При „лабіринті“ вірші:

Quot sunt in nitido uestigia Nomine uestro,
Tot Clava Rossium saecula fausta geras.

Многѣмъ вѣ пѣнѣмъ Їмени Гѣкѣмъ лѣчѣчѣмъ зрѣннѣмъ,
Толѣкѣмъ вѣждѣмъ Россійскѣмъ лѣчѣчѣмъ дѣ прѣводѣннѣмъ.

(20,7 × 30) (див. знімок № 4).

Арк. 13 зв. — білий.

Арк. 14. Ритина з образом Іоана Предтечі. При ній вірші в 8 рядків. По ч. Прѣоче Прѣдѣчѣннѣмъ сѣчѣмъ Івѣннѣмъ...

Арк. 14 зв. Гравюра з виображеннѣмъ вѣчѣмъ Єлѣзѣвѣтѣннѣмъ з Іоанѣмъ до пустѣлѣннѣмъ.

Арк. 15—16 зв. Кѣ чѣнѣчѣннѣмъ. По ч. Извѣчѣннѣмъ всѣмъ Чѣчѣчѣннѣмъ Бѣлѣгосрѣлѣчнѣмъ, всѣкомъ Архѣсѣпѣкѣннѣмъ при хѣрѣчѣннѣмъ... З вѣдомѣстѣмъ про заснѣваннѣмъ та пошѣрѣннѣмъ Чернѣгосрѣлѣчнѣмъ Коллѣгѣмъ, з бѣблѣогрѣфѣчнѣмъмъ вѣказѣвѣкѣмъ про дѣякѣ з стѣттѣв „Зерцѣлѣ“; м. инш. на арк. 16 вѣдѣ-

значено, що троє з „словъ“ збірника (див. арк. 55 зв.—79) „проповѣданы“ рр. 1675—1680 в Київ-Печ. Лаврі від тоді ще ієромонаха Іоана Максимовича.

POCZATEK MADROSCI
WHERBOWNYM KIEPNOCIE IASNIE WIEL MOZNEGO
HEGO MOSCI P. P. IANA MAZEPEY
Obobh stron Niepra HETMANA,
Y PRZEPOWAZNEGO KAWALERA
Niebieskiemi swiatu Planctami ozdobił
SWIECACY.

O Krzyża w Domie nauk / początki bywaia /
Gdy eo / odład zaczęniemy / obykle mawiaia /
Niedziw; gdyż y sama mądrość nieskonczona
Wosta / Krzyżem iest światu cudnie objaśniona.
Krzyż mądry chwala. Razdy co sie Krzyżem chlubi.
Ten / iatocy prawdziwey mądrosci niegubi.
Herbowy twoy Krzyż / IASNIE WIEL MOZNY HETMANIE.
Zi zloty klucz mądrosci uczycym sie stanie:
Wos nim otworzył Pałac nauk zapomnionych /
Jasuley mowiac w niepamięć dawno zatopionych /
Twego to Krzyża władza / Je mądre Kameny /
W Czernihowakiesie znomu przeniosty Achey /
Dziedziczna Cynebia / amym błaskiem to sprawila /
Ze zlota nauk swiatłość znacznie sie rozvila.
Phosphorus Twey woli / Tu słoncu kiedbanie
Wyśsey mądrości / na dzien łaski twey skazuje /
Aczym nas Herbowy twoy Krzyż iawnie uraczył:
Gdy / by wstalo Luceum. to pozwolic raczył.
Twój Ci tedy WIEL MOZNY PANIE ofiarniem /
Zaczorocyh nauk kwiatem / Bronie cwe wiencuie /
Pod Warszawych Cyrpissach kwiato meżno zbroszonych /
Przyimi opokoyne palmy y Wogin uczonych.
Nieniesiem Ci w dar zloto droganney wagi /
Jatim sie Luzitanstkie rozlewaj Tagi /

3. „Зерцало от писанія божественнаго“. Ч. 1705. Фо. Арк. 8.
Перша сторінка панегірика „Krzyż“. (Оригінал 13,5 × 24,4).

Арк. 17 — білий.

Арк. 17 зв. Ритина з образом апокаліптичної Божої Матери.
Навколо ритини літери І М Г Й К Я Ё Ц П В З; вгорі та внизу вірші
в 8 рядків. Поч. Дѡмъ Мазѣнокъ издрѣвле, Дѣа возлѣвила...

Арк. 18—19. Сѡ Хриговомахъ странствій и Страданій извѣстїе. Поч.
Всѣкъ вхвдѣи на мѣтвѣ до стѣгѡв хрѣмв... Вірші.

Арк. 19—19 зв. До Хрига страждѣцѣа вѣвѣдѣ. Поч. Кѡмъ чѣлѣвѡвѣкъ
Хригѣ Бжѣ Нѣа лишы?... Вірші.

Арк. 20 — 25. На́ тридѣсѣтихъ сѣкренникъ предѣлнх. По ч. Трѣми персты со-
держаніи Нѣво, Зѣмлю, Море... Вірші.

Арк. 25 — 26 зв. Слоги приложѣны свѣтъ, до Христовыхъ свѣтъ,
Чтѣи оусердно, приимѣши цѣлѣво ѿ всѣхъ слѣстѣ.
Ада, плоти, и мира, чѣмъ поперешъ главо,
И внидѣши невозвранно, къ невѣнъ славо.

По ч. Тры десѣти сѣкренниковъ, предѣанный цѣлноу... Вірші.

Арк. 27 — 31 зв. Бгдѣ славо всѣхъ до мой, зъ бнѣомъ чтѣши
В горкой свѣтъ, чтѣннаа маю, да вкѣлѣши:
Ико бнѣ мой изволаи, за чѣе оумрѣти,
Аще не страждѣши, с нами изволя сожалеѣти.

По ч. Тысящъ назъ даде, цѣво Мѣрню Юда... Вірші.

Арк. 32 — 38 зв. Ё писаніа, слогѣи ала свѣтъ сложенны,
Ё многѣхъ оучитѣлей, вкратцѣхъ прѣложенны.
Ты оуко читатѣлю, всеоусерднѣк внимай,
Сложшихъ прости, а свѣкъ полезна совирай.

По ч. Ё молитвѣ. Мѣтка ѿ чѣвоихъ оуствѣ да не оудалитѣа... Вірші.

Арк. 39. Слогми чѣмъ читатѣлю не ѿтлагоцѣаѣмъ,
Полезное чтѣніе, чѣкѣхъ прѣлагаѣмъ.

По ч. Посокѣчкова Бѣхъ Ншѣи вѣмѣрной скѣдѣсти... Вірші.

Арк. 39 зв. — 50 зв. Иже во стѣхъ ѿца нашего Іоанна Златобѣгаго.
Архѣппа Константина Града. Истолкованіе ѿлама и. Прѣжде зъ грѣческаго на
Латинскій, Рокъ да пѣсѣномъ сѣдѣла четвѣртомъ прѣвѣденю, къ Градѣ Венѣтин
печатанно. А нѣкѣ къ Тысящѣ сѣсѣтномъ четвѣртомъ годѣ Славѣнскимъ изобра-
женно. къ Типографіи сѣво-Грѣцкой Илинской, Архѣппи Чернѣговской. По ч.
В днѣ инѣшній, трапезѣ камихъ прѣдхѣтавлѣю...

Арк. 51 — 52 зв. Иже во стѣхъ ѿца нашего Іоанна Златобѣгаго.
Слово ѿ ѿлама ѿсѣхъ четвѣртаго. къ Книзѣ а. Бгдѣ въ вѣкѣи прогнѣ-
влѣшиа на ны, или прѣстѣши гнѣкъвъ свой, ѿ родѣ въ родѣ. По ч. Вѣкъъ, по
вѣа днѣи испытѣай себѣ, ѿ дѣлазъ своихъ ѿванѣтѣхѣа...

Арк. 53 — 55. Иже въ стѣхъ ѿца нашего Іоанна Златобѣгаго. Словоъ,
на словеса Прѣрока Ісаіа: Аще возхоуцѣте, и послѣшаѣте ма, благаа зѣмліи свѣс-
тѣ. Аще ли не хоуцѣте, и не послѣшаѣте мене, мечъ въ полѣтъ, оустѣа къ Гдѣа
глаголаша сіа. Ісаіа, а. По ч. Аще въ хотѣнїе, до вѣсѣтворѣніа, или до зло-
творѣніа, кола, и влѣтъ, ѿлѣта выла ѿ насѣа...

Арк. 55 зв. — 64. Слово а къ неделаю, лѣ. О страшнои сѣдѣ. И вѣдѣтъ
знаменіа въ Слѣнцы, и дѣнѣ, и звѣздахъ, слова Хрига Спѣитѣла, написаннїе
ѿ Бжѣствѣннаго вѣлѣстѣа дѣки, къ Главѣ ка, за: рѣ. По ч. В Неделю сіа,

написанніє в Книгѣ а Цркви: в Главѣ, к. Поч. Всемѣ созданию, Неннымъ,
Земны, и пренепонн, слѣха: Правос: писаніє Бжтвеное на многихъ мѣстцахъ
приказѣетъ прославляти Имѣ Бжіе...

Арк. 79 зв. Вихідний літопис. Поч. Во словѣ Бга в Трци стѣн
славимаго... Вірші на 22 рядки.

Арк. 80. Ритина з образом герба Іоана Максимовича.

Арк. 80 зв. Вірші до герба Максимовича з 22 рядків. Поч.
Преславный Градъ Чернѣговъ, дръвне Книженіе...

Київо-Соф. соб. № 977. — Держ. Публ. Бібл. в Ленінграді VI. 3. № 7 (4 при-
мирн., всі неповні: ні в одному з них нема віршів „Krzyż, początek mądrości“ та „лаби-
ринту“ на пошану Мазепи). — Бібл. Ординації гр. Красінських у Варшаві № 987 (тільки
вірші „Krzyż“).

В. Сопиковъ. Опытъ. Ч. I. Спб. 1813, № 393 (у виданні Рогожина, ч. I, Спб. 1904, —
стор. 29). — П. Строевъ. Описание книгъ гр. Ф. А. Толстова. I, № 209. — В. Ундоль-
скій. Каталогъ библ. Кастерина, № 637. — И. Каратаевъ. Хронолог. роспись,
№ 1249. — П. Пекарскій. Наука и литература. Т. II, № 98, з описом гравюр та б. м.
значними витягами. — В. Ундольскій. Очеркъ, № 1372. — К. Estreicher. Bibliogr.
Polsk. T. XII, стор. 177; t. XXII, стор. 249.¹ — Б. Барвінський. Слідами гетьмана Ма-
зепи. „Записки Наукового Товариства ім. Шевченка“. т. СХХІХ. Львів 1920, стор. 114—118;
т. СХLIV — СХLV, стор. 183; описано вірші „Krzyż, początek mądrości“, з великими ви-
тягами. — С. Маслов. Українська друкована книга XVI—XVIII вв. [К.] 1925 („Наук.-
попул. Бібліотека Книгознавства за ред. Ю. О. Меженка“. Вип. 4), стор. 35 — знімок
з арк. 8; стор. 53 — знімок з арк. 13. — Його-ж. Етюди. I—VIII, стор. 27, 42—63; де-
тальний опис, з витягами, знімками з арк. 2, 1 зв., 13, 17 зв., 80 та 2 репродукціями водя-
них знаків. — П. Попов. Матеріяли до словника, стор. 137.

Рамка загол. арк. та сама, що її вжито в зб. Лазаря Барановича „Трубы словесъ
проповѣдныхъ“ К. 1674, загол. арк. та остання стор. Її-ж, в попсованому стані, зустрі-
чаємо в праці Іоана Максимовича „Богородице Дѣво“. Ч. 1707. Деякі гравюри „Зерцала“
трапляються й по інших чернігівських виданнях: див., наприклад, образ Іллінської Божої
Матери в „Рунь Орошеном“ 1702, вар. А, арк. 5 нenum. зв., або в творі Іоана Ма-
ксимовича „Алфавитъ собранный“ 1705, арк. 10 нenum. зв.; образ апокаліптичної Богома-
тери — в „Зерцаль“ 1705, 4°, арк. 4 нenum. зв., в творі Максимовича „Богородице Дѣво“
1707, арк. 248 зв. С. Маслов. Ор. cit., стор. 20 — 33, 46, 60. П. Попов у гравюрах
на арк. 1 зв. та 80 вбачає роботу Інокентія Щирського; гравюри на арк. 3 та 14 зв.,
можливо, належать І. Стрельбицькому. Ор. cit., стор. 137. — Іером. Антоній, що його
підпис уміщено під присвятою Мазепи (арк. 7 зв.), — відомий Антоній Стаховський, що
потім, в рр. 1713 — 1721, був архієп. Чернігівським, а в рр. 1721 — 1740 мітроп. Тоболь-
ським, † 1741. В. Сопиков, мітр. Євгеній, „Словарь ист. о писат. дух. чина“, т. I
Спб. 1827, стор. 42, П. Строев, І. Каратаев та инш. вважають його за автора
„Зерцала“. — Під тією-ж назвою: „Зерцало от писанія божественнаго“, того-ж 1705 р.
Чернігівський Колегіум видав другий збірник, in 4°, з присвятою генер. судді Василеві
Кочубеєві. Див. С. Маслов. Ор. cit., стор. 64 — 69.

№ 3.

Табель цены книгамъ печатнымъ въ Твографіи Кіевопечерскія
Лавры. [Київ. В друкарні Київо-Печ. Лаври]. 1774.

¹ У Строева, Каратаева, Пекарського, в „Очеркъ“ Ундольського та в XII т. Est-
reicher'a описано неповні примірники „Зерцала“. В т. XXII Estreicher має на увазі
тільки панегирик „Krzyż“.

Табель цены Книгамъ печатнымъ въ Тѣпографіи Кіевопетербургскій Лавры, —
Напечатана 1774 Годѣ, Мѣцѣ Феврѣаріа.

F^o (38,7 × 47,4); 1 арк. з текстом на першій сторінці.

Набрано в 4 стовпці. В кожному з них праворуч, по-за вертикальними лініями — дві смуги з зазначенням цін. У горішній частині

Табель цены Книгамъ печатнымъ въ Тѣпографіи Кіевопетербургскій Лавры, Напечатана 1774 Годѣ, Мѣцѣ Феврѣаріа.			
Званіе книгъ	Званіе книгъ	Званіе книгъ	Званіе книгъ
БІБЛІА,	Триодъ цвѣтній,	Трѣбникъ,	Рѣшникъ,
Въ четвѣрцѣ - - - - - 10	Въ четвѣрцѣ - - - - - 4 25	Въ четвѣрцѣ - - - - - 1 50	Въ четвѣрцѣ - - - - - 1 20
По прощѣ - - - - - 11 50	По прощѣ - - - - - 4 50	По прощѣ - - - - - 1 50	По прощѣ - - - - - 1 40
Подъ золотомъ - - - - - 12	Подъ золотомъ - - - - - 5 50	Подъ золотомъ - - - - - 1 50	Подъ золотомъ - - - - - 1 40
Въ парамѣнѣ вѣсъ раздѣлено - - - - - 13	Службеникъ,	Іермологій,	Учюсловъ оубиенный,
Въ фѣтлаарѣ раздѣлено - - - - - 14	Въ четвѣрцѣ - - - - - 2 50	Въ четвѣрцѣ - - - - - 60	Въ четвѣрцѣ - - - - - 40
Бѣсѣ фѣтлаарѣ раздѣлено вѣ пожи - - - - - 15	По прощѣ - - - - - 3 50	Въ четвѣрцѣ - - - - - 60	Въ четвѣрцѣ - - - - - 40
ВѢДѢНІЕ,	Началомъ - - - - - 4 50	По прощѣ - - - - - 70	По прощѣ - - - - - 10
Въ четвѣрцѣ - - - - - 1 50	Миніи чѣтвѣрцѣ годѣ,	Подъ золотомъ - - - - - 2 50	Подъ золотомъ - - - - - 60
Въ дощѣ - - - - - 6 50	Въ четвѣрцѣ - - - - - 20	Моисѣевикъ,	Слѣсарѣ і толокваніи,
Подъ золотомъ - - - - - 6 50	По прощѣ - - - - - 25	Въ четвѣрцѣ - - - - - 30	Въ четвѣрцѣ - - - - - 25
Началомъ - - - - - 7 50	Подъ золотомъ - - - - - 25	Въ вѣмѣтѣ золотомъ - - - - - 30	По прощѣ - - - - - 35
Въ парамѣнѣ - - - - - 7 50	Патерикъ пегинскій,	Подъ золотомъ - - - - - 45	Подъ золотомъ - - - - - 35
АПОТОЛЪ,	Въ четвѣрцѣ - - - - - 2 40	Въ ѡсмѣкѣ,	Слѣсарѣ і патрїхїиномъ,
Въ четвѣрцѣ - - - - - 3 50	По прощѣ - - - - - 2 60	Новый завѣтъ,	Въ четвѣрцѣ - - - - - 12
По прощѣ - - - - - 3 50	Подъ золотомъ - - - - - 3 50	Въ четвѣрцѣ - - - - - 1 50	По прощѣ - - - - - 18
Началомъ - - - - - 3 50	Въ парамѣнѣ - - - - - 3 50	Въ четвѣрцѣ - - - - - 1 50	Въ вѣмѣтѣ золотомъ - - - - - 15
Въ парамѣнѣ - - - - - 3 50	Каленъ вѣрны,	По прощѣ - - - - - 2 50	Подъ золотомъ - - - - - 25
УЛТІНЪ І БОЖІИ СЛОВАНІЕ,	Въ четвѣрцѣ - - - - - 3 75	Въ четвѣрцѣ - - - - - 2 50	Въ парамѣнѣ - - - - - 35
Въ четвѣрцѣ - - - - - 4 50	По прощѣ - - - - - 4 50	По прощѣ - - - - - 3 10	МАЛА,
По прощѣ - - - - - 4 50	Подъ золотомъ - - - - - 4 50	Подъ золотомъ - - - - - 2 30	МОНТЕВОЛОВЪ,
Подъ золотомъ - - - - - 5 50	Бѣсѣ Іоанна Златовѣ,	Началомъ - - - - - 2 30	Въ четвѣрцѣ - - - - - 1 20
УЛТІНЪ І ТОЛОКВАНІЕ,	ПІСМЪ НА БѢГІДѢ ДВѢ УЛТІНЪ,	Въ парамѣнѣ вѣсѣ раздѣлено - - - - - 3 40	По прощѣ - - - - - 1 40
Въ четвѣрцѣ - - - - - 1 50	Въ четвѣрцѣ - - - - - 1 50	Въ фѣтлаарѣ раздѣлено - - - - - 3 40	Подъ золотомъ - - - - - 1 50
По прощѣ - - - - - 1 50	По прощѣ - - - - - 1 50	Бѣсѣ фѣтлаарѣ раздѣлено вѣ пожи - - - - - 4 00	Началомъ - - - - - 1 50
Подъ золотомъ - - - - - 1 50	Въ четвѣрцѣ,	УЛТІНЪ І БОЖІИ СЛОВАНІЕ,	Въ парамѣнѣ - - - - - 1 70
Учюсловъ,	НОВЫЙ ЗАВѢТЪ,	Въ четвѣрцѣ - - - - - 1 60	Въ фѣтлаарѣ - - - - - 1 50
Въ четвѣрцѣ - - - - - 1 50	НОВЫЙ ЗАВѢТЪ,	По прощѣ - - - - - 1 80	КАНОНИКЪ,
По прощѣ - - - - - 3 50	Въ четвѣрцѣ - - - - - 2 50	Подъ золотомъ - - - - - 1 90	Въ четвѣрцѣ - - - - - 40
Подъ золотомъ - - - - - 3 50	По прощѣ - - - - - 3 20	Началомъ - - - - - 2 30	По прощѣ - - - - - 45
ОКТИВНЪ,	Подъ золотомъ - - - - - 3 20	Въ парамѣнѣ вѣсѣ раздѣлено - - - - - 2 10	Подъ золотомъ - - - - - 50
Въ четвѣрцѣ - - - - - 5 40	Началомъ - - - - - 4 20	Въ фѣтлаарѣ раздѣлено - - - - - 2 10	Началомъ - - - - - 60
По прощѣ - - - - - 5 40	Въ парамѣнѣ - - - - - 4 20	Службеникъ,	Въ парамѣнѣ - - - - - 70
Подъ золотомъ - - - - - 5 40	УЛТІНЪ ОУБІЕННЪ,	Въ четвѣрцѣ - - - - - 1 30	Въ фѣтлаарѣ - - - - - 85
Трифологіонъ,	Въ четвѣрцѣ - - - - - 70	По прощѣ - - - - - 1 30	УЛТІНЪ,
Въ четвѣрцѣ - - - - - 9 50	По прощѣ - - - - - 70	Подъ золотомъ - - - - - 1 45	Въ четвѣрцѣ - - - - - 35
По прощѣ - - - - - 9 50	Подъ золотомъ - - - - - 1 50	Началомъ - - - - - 1 50	По прощѣ - - - - - 40
Подъ золотомъ - - - - - 10 50	Въ парамѣнѣ - - - - - 1 50	Въ парамѣнѣ вѣсѣ раздѣлено - - - - - 1 60	Подъ золотомъ - - - - - 50
Миніи мѣлнцѣ годѣ,	Шестоунива,	Въ фѣтлаарѣ раздѣлено - - - - - 1 70	Началомъ - - - - - 60
Въ четвѣрцѣ - - - - - 12 25	Въ четвѣрцѣ - - - - - 90	Бѣсѣ фѣтлаарѣ раздѣлено вѣ пожи - - - - - 1 70	Въ парамѣнѣ - - - - - 70
По прощѣ - - - - - 24 50	По прощѣ - - - - - 90	Катїхїицѣ,	Въ фѣтлаарѣ - - - - - 85
Подъ золотомъ - - - - - 27 50	Подъ золотомъ - - - - - 1 10	Въ четвѣрцѣ - - - - - 45	Трѣбникъ,
Миніи обща,	Канонникъ правнанои,	По прощѣ - - - - - 50	Въ четвѣрцѣ - - - - - 45
Въ четвѣрцѣ - - - - - 1 50	Въ четвѣрцѣ - - - - - 50	Подъ золотомъ - - - - - 55	По прощѣ - - - - - 45
По прощѣ - - - - - 1 50	По прощѣ - - - - - 50	Въ парамѣнѣ - - - - - 70	Подъ золотомъ - - - - - 50
Подъ золотомъ - - - - - 1 50	Въ парамѣнѣ - - - - - 50	Амфавитъ дубоуны,	Въ парамѣнѣ - - - - - 70
Триодъ погнѣа,	Службеникъ,	Въ четвѣрцѣ - - - - - 45	Зѡрникъ,
Въ четвѣрцѣ - - - - - 4 25	Въ четвѣрцѣ - - - - - 1 50	По прощѣ - - - - - 50	Въ четвѣрцѣ - - - - - 15
По прощѣ - - - - - 4 10	По прощѣ - - - - - 1 50	Подъ золотомъ - - - - - 55	Въ вѣмѣтѣ золотомъ - - - - - 20
Подъ золотомъ - - - - - 5 50	Подъ золотомъ - - - - - 1 50	Началомъ - - - - - 10	Подъ золотомъ - - - - - 20
		Въ парамѣнѣ - - - - - 90	Началомъ - - - - - 10
			Въ парамѣнѣ - - - - - 40

5. „Табель цены книгамъ печатнымъ“. К. 1774. (Оригінал 34,1 × 42).

стовпців заголовки: Званіе книгъ, а над смугами зазначки: Рѣван та Копіи.

Шрифти церк.-слов'янські, з очком у 3 та 2 мм., при заголовних літерах в 6 та 3 мм. на очко. Цифри в даті та при зазначенні цін виключно арабські. Площа набору 32,7 × 40,6.

Заголовок та текст обведено рамкою з друкарського орнаменту; стовпці відокремлені від заголовку та один від одного теж за допомогою друкарських прикрас, але іншого типу (див. знімок № 5).

Надруковано тільки чорною фарбою, цинобри немає.

Папір з філігранню у вигляді невеликої валюти та з літерами А Г, с.-то походить з фабрики калузького папірника Аф. Гончарова.

39 видань, зазначених у „Табелі“, перераховується з розподілом на 4 групи в залежності від формату.

В першій групі, вх лістцъ, зазначено 17 видань: Бібліа, Бѣліе, Ап-толзъ, Уалчиръ і возслѣдованіе, Уалчиръ і толкованіемъ, Часослѣвъ, Октоѣхъ, Трѣфологіонъ, Миніи мѣсячны гѣдъ, Миніа ѳеца, Трѣдъ постна, Трѣдъ цвѣтна, Службеникъ, Миніи чѣтхъ гѣдъ, Патерникъ печерскій, Камень вѣры, Бесѣда Іоанна Златоуста на вытѣ двѣ чѣсти.

Друга група, вх чѣтверть, містить 8 видань: Нѣкый закѣтъ, Уалчиръ оучѣна, Шестоднѣвъ, Канѣнникъ правилои, Службеникъ, Трѣнникъ, Ірмо-логій, Молѣбникъ.

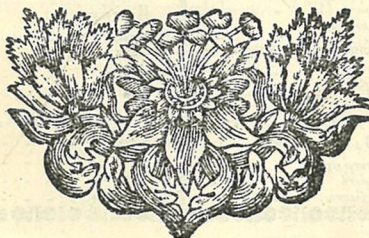
Третя група, вх ѳсѣдхъ, складається з 9 видань: Нѣкый закѣтъ, Уалчиръ і возслѣдованіе, Службеникъ, Катихисисъ, Альфавітъ дхѣвный, Розыкъ, Часослѣвъ оучѣный, Бѣкваръ і толкованіемъ, Бѣкваръ і катихисисомъ.

В четвертій групі, книги Малы, зазначено 5 видань: Молитво-слѣвъ, Канѣнникъ, Уалчиръ, Трѣнникъ, Звѣрникъ.

Ціни наведено в звязку з зовнішнім станом книжок, що зазначається помітками: вх четрѣдѣхъ, По прѣстѣ, Подъ зѣлото, вх доскахъ, вх вѣмѣгѣ зѣлѣтѣи, Настилано, вх паргамѣнъ, вх паргамѣнъ вѣзъ раздѣлно, вх фѣтларъ, вх фѣтларъ раздѣлно, Бѣзъ фѣтларъ раздѣлно къ кожи.

Держ. Публ. Бібл. в Ленінграді С. II. 4, № 46.

С. М а с л о в. Етюди. XI — XII, стор. 40 — 51; детальний опис, знімок, видано текст „Табелі“.

II.

Що-до плану роботи над здійсненням українського бібліографічного репертуару XVI—XVIII ст., ми уявляємо собі такі шляхи його складання:

I. Організаційну роль що-до складання репертуару бере на себе Бібліографічна Комісія Української Академії Наук.

II. Вона або утворює особливий „Комітет“ для переведення опису, або доручає цю справу „Комітету для опису видань, що вийшли на території України в XVI—XVIII вв.“, який з 28 серпня 1924 р. існує при Археографічній Комісії У. А. Н.

III. Той чи інший „Комітет“ насамперед переводить реєстрацію стародруків, що переховуються як у київських книгосховищах, так і в книгосховищах інших міст України — Житомира, Чернігова, Полтави, Харкова і т. д.; реєструються також примірники по-за межами УСРР — в Ленінграді, Москві, Саратові, Львові та инш.

IV. Реєстрацію переводять: 1) дійсні члени „Комітету“ — в київських книгосховищах, 2) члени-кореспонденти — в книгосховищах по-за-київських.

V. При реєстрації увага звертається на найхарактерніші ознаки видання й головним чином на ступінь повноти та цілоти примірників.

VI. Реєстрація переводиться за допомогою карток з грубого паперу, розміром $17 \times 10,5$ снт., з надрукованим на кожній картці текстом-анкетою такого змісту:

- Назва й місце перебування книгосховища
- Шифр видання
- В друкованім каталозі стор., №
1. Ймення автора та скорочена назва
-
2. Вказівка загол. арк. на повторність видання
3. Місце друкування та власник друкарні
4. Дата на загол. арк. (рік од сотв. світу й Різд. Хр., місяць, день)
5. Кому присвячено
6. Формат у частках аркушу
7. Ступінь цілоти примірника з б. м. точним зазначенням дефектів
-
8. Зазначення аркушів (сторінок, стовпців) ненумер. й нумер., що збереглися в примірникові
9. Посилання на „Очеркъ сл.-рус. бібліогр.“ Ундольського, „Bibl. Polska“ Estreicher'a та инш.
10. Окремі зауваження
-
11. Підпис особи, що зробила опис, та дата опису

VII. Після закінчення реєстрації члени „Комітету“, на підставі найповніших та найкраще збережених примірників, звертаються до опису окремих видань. Коли потрібні для роботи примірники належать до по-за-київських книгосховищ, вони або виписуються на той чи інший термін до У. А. Н. чи до В. Б. У., або вивчаються підчас відповідних командированнів.

VIII. При розподілі роботи між членами „Комітету“, найдоцільнішим буде розподіл по країнах за таким приблизно розрахунком: 1) опис видань українських друкарень Галичини та Підкарпатської України доручається 2 членам, 2) видання українських друкарень на Волині — 1 чл., 3) київські видання — 3 чл., 4) чернігівські — 1 чл., 5) видання урядових друкарень другої пол. XVIII ст. в Лизаветі, Кременчуці, Катеринославі та инш. — 1 чл., 6) видання польських друкарень у Бересті-Литовським, Львові, Замості, Бердичеві, Перемишлі та инш. — 3 чл., 7) видання жидівських друкарень на Волині, Поділлі та Київщині — 1 чл. Всього таким чином до складу „Комітету“ повинно ввійти 12 членів.

У таких рисах уявляємо ми собі головні принципи та організаційні засоби при здійсненні українського бібліографічного репертуару XVI—XVIII ст. Складені на підставі почасти теоретичних міркувань, почасти деякого досвіду, принципи й засоби ці, може, не витримують іноді суворого критичного розгляду; чимало корективів виникне, безумовно, в самому процесі роботи. Життя, може, знизить деякий максималізм в окремих вимогах „Інструкції“; де-в-чому, може, виявляться неповність та прогалини. У всякому разі гадаємо, що висловлені вище думки можуть стати за певну базу при дискусії в одній з найважливіших галузів української бібліографії.

Київ, 28 липня 1928 р.

